

หมวด 4
ประณีประนอมยอมความ

สัญญาประนีประนอมยอมความ มีบทบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
บรรพ 3 ลักษณะ 17 ตั้งแต่ มาตรา 850-852 รวม 3 มาตรา

1. สัญญาประนีประนอมยอมความคืออะไร

มาตรา 850 “อันว่าประนีประนอมยอมความนั้น คือ สัญญาซึ่งผู้เป็นคู่สัญญาทั้งสองฝ่ายระงับข้อพิพาทอันใดอันหนึ่งซึ่งมีอยู่หรือจะมีขึ้นนั้นให้เสร็จไปด้วยต่างยอมผ่อนผันให้แก่กัน”

สาระสำคัญของสัญญาประนีประนอมยอมความมี 3 ประการ คือ

- 1.1 ต้องมีคู่สัญญาสองฝ่าย
- 1.2 คู่สัญญาทั้งสองฝ่ายต่างระงับข้อพิพาทอันใดอันหนึ่งซึ่งอยู่ หรือจะมีขึ้นนั้นให้เสร็จไป
- 1.3 ด้วยคู่สัญญาต่างยอมผ่อนผันให้แก่กัน

1.1 ต้องมีคู่สัญญาสองฝ่าย หมายความว่า ในสัญญาประนีประนอมยอมความนั้นต้องมีบุคคลตั้งแต่สองฝ่าย หรือมากกว่าสองฝ่ายขึ้นไป

1.2 คู่สัญญาทั้งสองฝ่ายต่างระงับข้อพิพาทอันใดอันหนึ่งซึ่งมีอยู่ หรือจะมีขึ้นนั้นให้เสร็จไป ข้อพิพาท หมายความว่า ข้อโต้เถียง ข้อขัดแย้ง ซึ่งไม่เป็นที่ยอมรับระหว่างคู่กรณี หรือคู่สัญญานั้น ข้อพิพาทนี้อาจจะเป็นข้อพิพาทซึ่งมีอยู่ หรือยังไม่มี แต่อาจจะเกิดพิพาทกันขึ้นในภายหน้าก็ได้ ซึ่งคู่สัญญาอาจจะตกลงกันทำสัญญาประนีประนอมยอมความ ระงับข้อพิพาท

1.3 ด้วยคู่สัญญาต่างยอมผ่อนผันให้แก่กัน

สาระสำคัญของข้อนี้ของสัญญาประนีประนอมยอมความเกี่ยวข้องกับข้อ 2 คือข้อพิพาทที่มีอยู่แล้วหรือในอนาคตก็ตาม ต้องมีการผ่อนผันให้กันและกันเพื่อกำหนดสิทธิใหม่ตามที่ตกลง ถ้ามีการผ่อนผันฝ่ายเดียว ย่อมไม่ใช่สัญญาประนีประนอมยอมความ

ตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกาที่วินิจฉัยว่าเป็นสัญญาประนีประนอมยอมความ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 221/2500 โจทก์ฟ้องหาว่าจำเลยทำร้ายร่างกายโจทก์บาดเจ็บสาหัสขอให้ลงโทษทางอาญา ในระหว่างพิจารณาปรากฏตามรายงานกระบวนการพิจารณาว่าจำเลยยอมใช้ค่าเสียหายให้แก่โจทก์เป็นเงินจำนวนหนึ่ง โจทก์ยอมรับตามที่จำเลยชำระและไม่ติดใจว่ากล่าวเอาโทษจำเลยต่อไป ศาลพิพากษาให้รอกการลงโทษจำเลย เช่นนี้ ถือว่าเป็นสัญญาประนีประนอมยอมความกัน โจทก์จะมาฟ้องเรียกค่าเสียหายทางแพ่งอีกไม่ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 410/2504 โจทก์จำเลยทำสัญญาให้กรรมการวัดสอบเขตที่ดินตามเนื้อที่ในโฉนดของโจทก์ หากปรากฏว่าจำเลยปลูกรั้วล้าเข้าไปในเขตของโจทก์ จำเลยยอมรื้อรั้วเมื่อเริ่มรังวัดเพียงด้านหนึ่ง ปรากฏว่ารั้วของจำเลยล้าเข้าไปในเขตที่ของโจทก์ 1.20 เมตร จำเลยจึง

ไม่ยอมให้วัดต่อไป สัญญาระหว่างโจทก์จำเลยดังกล่าวนี้ ย่อมเป็นสัญญาที่ใช้บังคับกันได้ ตามกฎหมาย เมื่อจำเลยไม่ยินยอมให้กรรมการวัดตามสัญญาที่ตกลงกัน จำเลยก็เป็นฝ่ายผิด สัญญา โจทก์ย่อมจะมาฟ้องขอให้บังคับจำเลยมิให้ขัดขวางในการที่กรรมการจะทำการตาม สัญญานั้น

คำพิพากษาฎีกาที่ 2635/2515 บันทึกถ้อยคำที่จำเลยให้ต่อนายอำเภอมีข้อความว่า ที่จำเลย ให้ยกที่นาแก่โจทก์ เพราะคนทั้งสามเป็นพี่น้องร่วมบิดามารดากับมารดาจำเลยและมีส่วนร่วมในนา แปลงนี้กับมารดาจำเลย บันทึกนี้ไม่สมบูรณ์ในฐานะเป็นการให้ทรัพย์สินนาพิพาท เพราะมิได้จดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 525 แต่เมื่อ ปรากฏว่าโจทก์จำเลยได้มีข้อพิพาทระหว่างกันในเรื่องนาคืออยู่แล้ว การที่จำเลยไปให้ถ้อยคำและ ลงชื่อไว้ตามบันทึกดังกล่าว จึงแสดงถึงเจตนาของโจทก์และจำเลยที่จะระงับข้อพิพาทนั้นให้เสร็จ ไป ถือได้ว่าเป็นสัญญาประนีประนอมยอมความตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 850 แล้ว แม้จำเลยจะลงชื่อไว้ในบันทึกฝ่ายเดียว โจทก์ก็มีสิทธินำสัญญานี้มาฟ้องให้จำเลย ปฏิบัติตามสัญญาได้

ตัวอย่างคำพิพากษาฎีกาที่วินิจฉัยว่าไม่เป็นสัญญาประนีประนอมยอมความ

คำพิพากษาฎีกาที่ 3600/2524 นายจ้างของคนขับรถที่รถยนต์ของโจทก์เสียหายมีผู้ได้รับ บาดเจ็บทำบันทึกยอมจะซ่อมรถยนต์ของโจทก์ให้ใช้การได้ดีอยู่ในสภาพเดิม กับยอมใช้ค่ารักษาพยาบาลค่าทดแทนให้แก่ผู้บาดเจ็บเมื่อบริษัทประกันภัยได้พิจารณาแล้ว ไม่มีรายละเอียดหรือ ข้อตกลงที่แน่นอนอันปราศจากการโต้แย้ง เป็นต้นว่าซ่อมที่ที่ไหน สภาพอย่างไรที่เรียกว่าใช้การ ได้ดีอยู่ในสภาพเดิม จำนวนเงินที่จะต้องชำระ เป็นต้น โดยเฉพาะค่ารักษาพยาบาลและ ค่าทดแทนของผู้บาดเจ็บเป็นข้อตกลงที่มีเงื่อนไข ต้องให้บริษัทประกันภัยพิจารณาเสียก่อน ซึ่ง บริษัทประกันภัยอาจมีความเห็นว่าจะไม่ต้องรับผิดชอบก็ได้ จึงไม่เป็นสัญญาประนีประนอมยอมความ

2. ความสมบูรณ์ของสัญญาประนีประนอมยอมความ

สัญญาประนีประนอมยอมความ เป็นนิติกรรมประเภทหนึ่งที่มีได้กำหนดแบบไว้แต่อย่างใด จึงสมบูรณ์ โดยการแสดงเจตนาตกลงกันเพื่อระงับข้อพิพาทด้วยการยอมผ่อนผันให้แก่กันของ คู่สัญญา ย่อมมีผลบังคับกันได้แล้ว แต่ต้องได้ความว่าการแสดงเจตนา นั้น ต้องไม่เป็นการแสดง เจตนาลวงเกิดจากการข่มขู่กลฉ้อฉลสำคัญผิดหรือนิติกรรมอำพราง และคู่สัญญา มีความสามารถ ที่จะทำนิติกรรมได้โดยลำพัง กล่าวคือไม่เป็นผู้นายาว ผู้ไร้ความสามารถ บุคคลเสมือนไร้ความ สามารถหรือผู้ปกครองต้องได้รับอนุญาตจากศาลแล้ว เป็นต้น

คำพิพากษาฎีกาที่ 1527/2513 โจทก์เป็นบิดาของเด็กหญิง ส. อายุ 14 ปี ทำสัญญากับจำเลยที่ 2 และที่ 3 ซึ่งเป็นมารดาและลุงของจำเลยที่ 1 ว่า โจทก์ได้แจ้งความไว้ว่าจำเลยที่ 1 พรากเด็กหญิง ส. ไปเสียจากโจทก์เพื่อการอนาจาร บัดนี้ได้ตกลงกันว่า จำเลยที่ 2 และที่ 3 ยอมชดใช้เงินค่าสินสอดให้ 5,000 บาท ถ้าไม่ปฏิบัติตาม โจทก์จะนำคดีมาฟ้อง ถ้าตกลงตามดังกล่าวโจทก์จะถอนคดี การที่จำเลยที่ 2 และที่ 3 ตกลงจะใช้เงินให้นั้นก็เพื่อให้โจทก์ถอนคดีข้อหาพรากผู้เยาว์อันเป็นความผิดอาญาแผ่นดิน ข้อตกลงจะใช้เงินให้จึงตกเป็นโมฆะ เพราะมีวัตถุประสงค์ข้อต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน โจทก์จึงฟ้องบังคับจำเลยไม่ได้

คำพิพากษาฎีกาที่ 2624/2516 คู่กรณีในคดีอาญาไม่ว่าจะมีความผิดอันยอมความกันได้หรือไม่ก็ตาม อาจตกลงประนีประนอมยอมความเรื่องค่าเสียหายในทางแพ่งอันพึงได้ตามสิทธิของตนได้ กฎหมายห้ามเฉพาะการตกลงประนีประนอมยอมความเพื่อระงับ หรืองดการฟ้องคดีอาญาที่มีใช้ความผิดต่อส่วนตัวเท่านั้น

สัญญาประนีประนอมยอมความที่จำเลยทำไว้ให้แก่โจทก์เนื่องจากจำเลยบุกรุกขึ้นไปบนเรือนโจทก์ในเวลากลางคืน และกระทำอนาจารโจทก์ มีข้อความว่า จำเลยยอมเสียค่าทำขวัญให้แก่โจทก์เป็นเงินจำนวนหนึ่งภายในเวลาที่กำหนด หากไม่ทำตามยอมให้ดำเนินคดีต่อไปนั้น เป็นเรื่องทำสัญญาประนีประนอมยอมความชดใช้ค่าเสียหายฐานละเมิดให้แก่โจทก์ในทางแพ่งเท่านั้น ไม่ใช่ค่าเสียหายที่เรียกร้องเพื่อระงับการฟ้องคดีอาญา ซึ่งกฎหมายห้ามใช้แต่อย่างใด จึงสมบูรณ์ใช้บังคับได้

สัญญาประนีประนอมยอมความนั้น กฎหมายมิได้บังคับว่าคู่กรณีจะต้องลงชื่อทั้งสองฝ่าย แม้จำเลยผู้เดียวลงชื่อรับผิดต่อโจทก์ก็เป็นสัญญาประนีประนอมยอมความได้

คำพิพากษาฎีกาที่ 1413/2524 บันทึกข้อตกลงระหว่างโจทก์กับนายปิติมีลักษณะเป็นสัญญาประนีประนอมยอมความ เมื่อนายปิติไม่ได้รับมอบหมายเป็นหนังสือจากจำเลยให้ทำหนังสือประนีประนอมยอมความ จึงถือไม่ได้ว่านายปิติทำแทนจำเลย หนังสือประนีประนอมยอมความไม่มีผลผูกพันโจทก์และจำเลย จำเลยอ้างสัญญาประนีประนอมขึ้นต่อสู้คดีความรับผิดไม่ได้

คำพิพากษาฎีกาที่ 1072/2527 สัญญาแบ่งปันทรัพย์มรดกเป็นสัญญาประนีประนอมยอมความตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 850 จำเลยผู้ใช้อำนาจปกครองบุตรซึ่งเป็นผู้เยาว์เข้าทำสัญญาดังกล่าวแทนผู้เยาว์ โดยไม่ได้รับอนุญาตจากศาลตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1574 (8) ทั้งมีวัตถุประสงค์เป็นการขัดขวางต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนตาม มาตรา 113 ย่อมตกเป็นโมฆะ ปัญหาข้อนี้เป็นปัญหาข้อกฎหมาย

อันเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชนในอันที่จะคุ้มครองผู้เยาว์ แม้จะมีได้กล่าวกันมาใน ศาลล่าง ศาลฎีกาก็ยกขึ้นวินิจฉัยได้

3. หลักฐานการฟ้องคดีความตามสัญญาประนีประนอมยอมความ

มาตรา 851 “อันว่าสัญญาประนีประนอมยอมความนั้นถ้ามิได้มีหลักฐานเป็นหนังสืออย่างใดอย่างหนึ่ง ลงลายมือชื่อฝ่ายที่ต้องรับผิดหรือลายมือชื่อตัวแทนของฝ่ายนั้นเป็นสำคัญท่านว่าจะฟ้องร้องให้บังคับคดีหาได้หรือไม่”

หนังสือตาม มาตรา 851 นี้ ไม่ใช่แบบของสัญญาประนีประนอมยอมความ แต่เป็นหลักฐานในการพิสูจน์ เมื่อมีการฟ้องร้องบังคับตามสิทธิที่ตกลงกันไว้ในสัญญาประนีประนอมยอมความ

สัญญาประนีประนอมยอมความมีลักษณะคล้ายเรื่องการเช่าสังหาริมทรัพย์ ตามมาตรา 538 การกู้ยืมเงินเกินกว่า 50 บาท ตามมาตรา 653 วรรค 1 คือ ถ้าไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือจะฟ้องร้องบังคับคดีไม่ได้เท่านั้น แต่ว่าสัญญาประนีประนอมยอมความนั้นเกิดขึ้น ดังนั้นถ้าคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งปฏิบัติการชำระหนี้ไปตามสัญญาประนีประนอมยอมความที่มีได้ทำหลักฐานเป็นหนังสือแล้วจะหวนกลับมาเรียกคืนไม่ได้

ผู้ที่จะต้องรับผิดตามสัญญาประนีประนอมยอมความ มาตรา 851 คือ คู่สัญญาที่ลงลายมือชื่อหรือผู้ที่ตั้งตัวแทนมาทำสัญญาและตัวแทนได้ลงลายมือชื่อในสัญญา เท่านั้น ผู้ไม่ได้ลงลายมือชื่อในสัญญา แม้จะมีส่วนได้เสียร่วมกันกับผู้ลงลายมือชื่อสัญญานั้นก็ไม่ผูกพันด้วย

คำพิพากษาฎีกาที่ 78/2494 ระเบียบของจำเลยขวิดกระบือของโจทก์ขาดใช้งานไม่ได้ โจทก์จำเลยตกลงกันว่าจำเลยยอมเอากระบือเมีย 1 ตัวของจำเลยให้โจทก์ยึดถือครอบครอง ถ้าจำเลยจะเอากระบือของจำเลยคืนก็ต้องหากกระบืออื่นมาเปลี่ยนไป เช่นนี้ถือได้ว่าจำเลยยอมให้กระบือเมีย 1 ตัวของจำเลยเป็นค่าเสียหาย เป็นการประนีประนอมยอมความเสร็จกันไปแล้ว ไม่ต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือก็ใช้ได้ ฉะนั้น การที่จำเลยกลับไปเอากระบือมาเสียจากโจทก์โดยผลการและโดยไม่มีกระบือไปเปลี่ยนให้โจทก์ใหม่ จึงถือว่าจำเลยละเมิดสิทธิครอบครองของโจทก์ โจทก์ยอมฟ้องร้องเรียกกระบือเมียที่จำเลยเอาไปนั้นคืนได้

คำพิพากษาฎีกาที่ 897/2525 จำเลยที่ 1 เป็นฝ่ายทำละเมิดต่อโจทก์คิดเป็นค่าเสียหายทั้งสิ้นเป็นเงิน 130,000 บาท จำเลยที่ 2 รับประกันภัยค้ำจุนจากจำเลยที่ 1 เป็นเงิน 100,000 บาท โจทก์ฟ้องจำเลยทั้งสองเรียกค่าสินไหมทดแทนทั้งหมดแล้วโจทก์ทำสัญญาประนีประนอมยอมความกับจำเลยที่ 2 ขอรับค่าสินไหมทดแทนจากจำเลยที่ 2 เพียง 77,500 บาท

โจทก์มีสิทธิฟ้องเรียกค่าสินไหมทดแทนจากจำเลยคนหนึ่งคนใดหรือทั้งสองคนก็ได้ แต่จะเรียกค่าสินไหมทดแทนจากจำเลยที่ 2 เกินไปกว่าวงเงินประกันภัย 100,000 บาท ไม่ได้ การที่โจทก์ทำสัญญาประนีประนอมยอมความดังกล่าว มีผลเพียงให้จำเลยที่ 1 หลุดพ้นความรับผิดในเงินจำนวน 77,500 บาทเท่านั้น ค่าสินไหมทดแทนอีก 52,500 บาท จำเลยที่ 1 ยังคงต้องรับผิด เป็นสิทธิของโจทก์ที่จะทำสัญญาประนีประนอมยอมความกับจำเลยที่ 2 เพราะโจทก์มีสิทธิเลือกฟ้องดังกล่าว ย่อมมีสิทธิเลือกเลิกคดีได้ สัญญาประนีประนอมยอมความระหว่างโจทก์กับจำเลยที่ 2 เป็นเรื่องระหว่างโจทก์กับจำเลยที่ 2 ไม่ทำให้จำเลยที่ 1 หลุดพ้นความรับผิด

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3444/2527 สัญญาประนีประนอมยอมความระหว่างโจทก์และจำเลยที่ 2 มีเจตนามุ่งหมายที่จะระงับข้อพิพาทที่จำเลยที่ 2 มีหน้าที่จะต้องรับผิดชอบใช้ค่าเสียหายร่วมกับจำเลยที่ 1 ในฐานะที่เป็นนายจ้างของจำเลยที่ 1 ซึ่งได้กระทำละเมิดต่อโจทก์ในทางการที่จ้าง จึงมีผลให้สิทธิเรียกร้องของโจทก์ที่มีต่อจำเลยที่ 2 ในมูลละเมิดระงับสิ้นไป โดยโจทก์ได้สิทธิเรียกร้องใหม่ตามสัญญาประนีประนอมยอมความ เมื่อสัญญาประนีประนอมยอมความนั้นจำเลยที่ 2 มิได้ร่วมลงชื่อด้วย จำเลยในฐานะผู้รับประกันภัยจึงยังต้องรับผิดตามกรมธรรม์ประกันภัยต่อโจทก์จนกว่าโจทก์จะได้รับการชดใช้ค่าเสียหายจากจำเลยที่ 2 ผู้เอาประกันภัยครบถ้วนตามสัญญาประนีประนอมยอมความ

3.1 สัญญาประนีประนอมยอมความ ถ้ามิได้ทำหลักฐานเป็นหนังสือลงลายมือชื่อฝ่ายที่ต้องรับผิดชอบหรือตัวแทนของฝ่ายผู้ต้องรับผิดชอบแล้ว ย่อมมีผล ดังนี้

3.1.1 ฟ้องบังคับให้ฝ่ายที่ต้องรับผิดชอบชำระหนี้ตามข้อตกลงที่ทำไว้ในสัญญาประนีประนอมยอมความไม่ได้ ผู้ถูกฟ้องที่มีได้ลงลายมือชื่อไว้ยอมยกการมิได้ลงลายมือชื่อเป็นข้อต่อสู้ได้ถือว่าฝ่ายโจทก์ไม่มีอำนาจฟ้องแต่อย่างใด

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 530/2496 ข้อตกลงแบ่งที่ดินมีโฉนดซึ่งเป็นเจ้าของร่วมกันและได้เข้าครอบครองแล้ว แต่มีข้อที่ยอมให้คนหนึ่งใช้ทางเดินผ่านที่ดินส่วนที่แบ่งให้เป็นของอีกคนหนึ่งได้นั้นเป็นส่วนหนึ่งของการตกลงแบ่งแยกโฉนด เมื่อได้ตกลงกันด้วยวาจาไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือ ก็จะไม่ฟ้องร้องบังคับคดีให้ไปจดทะเบียนเป็นการจำยอมหาได้ไม่

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 802/2510 โจทก์ฟ้องว่า โจทก์ออกเช็คให้จำเลยเพื่อชำระหนี้เงินยืม ต่อมาโจทก์ไม่มีเงินพอชำระหนี้ โจทก์กับจำเลยตกลงกันลดหนี้ โดยจำเลยยอมให้โจทก์ชำระหนี้เพียงบางส่วน และจำเลยจะคืนเช็คให้โจทก์ โจทก์ชำระหนี้ตามที่ตกลง แต่จำเลยไม่คืนเช็คให้ จึงขอบังคับให้จำเลยคืนเช็ค ดังนี้ ข้อตกลงระหว่างโจทก์กับจำเลยเป็นการประนีประนอมหนี้ อันเป็นการระงับข้อ

พิพาทที่จะเรียกร้องเงินเต็มจำนวนตามเช็คให้เสร็จสิ้นไปด้วยยอมผ่อนผันให้แก่กัน ซึ่งเป็นสัญญา ประนีประนอมยอมความตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 850 เมื่อสภาพแห่งข้ออ้าง ที่อาศัยเป็นหลักแห่งข้อหาและคำขอตามฟ้องเป็นเรื่องขอให้บังคับจำเลยคืนเช็คให้ตามสัญญาประ นีประนอมยอมความ แต่ตามฟ้องไม่ปรากฏว่ามีหลักฐานเป็นหนังสือก็จะฟ้องให้บังคับคดีไม่ได้ตาม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 851

คำพิพากษาฎีกาที่ 1231-1232/2510 ตกลงยอมแบ่งที่พิพาทกัน แต่ไม่มีหลักฐานเป็น หนังสือลงลายมือชื่อคู่สัญญา ย่อมไม่มีผลที่ใช้บังคับกันได้ตามกฎหมาย

คำพิพากษาฎีกาที่ 1609/2512 มารดาโจทก์จำเลยตาย โจทก์จำเลยได้รับโอนมรดก ที่พิพาทร่วมกัน ต่อมาได้ตกลงแบ่งแยกกันครอบครอง ถือว่าเป็นการตกลงเพื่อระงับข้อพิพาทซึ่งจะ มีขึ้นให้เสร็จไป เข้าลักษณะเป็นสัญญาประนีประนอมยอมความตามประมวลกฎหมายแพ่งและพา นิชย์ มาตรา 850 แต่เมื่อมิได้มีหลักฐานเป็นหนังสือลงลายมือชื่อฝ่ายที่ต้องรับผิดชอบตามประมวลกฏ หมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 851 จะนำพยานบุคคลมาสืบหาได้ไม่ต้องห้ามตามประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 94

คำพิพากษาฎีกาที่ 1091/2515 การตั้งตัวแทนไปทำสัญญาประนีประนอมยอมความ ต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือ

พนักงานของบริษัทซึ่งอ้างว่าได้รับมอบหมายจากบริษัทได้ไปตกลงเรื่องค่าเสียหายกับ ผู้ต้องเสียหายจากการกระทำละเมิดของลูกจ้างของบริษัท โดยไม่มีหลักฐานการมอบหมายเป็น หนังสือ ไม่ถือว่าเป็นการกระทำแทนบริษัท และเมื่อบริษัทได้ให้สัตยาบันแก่การกระทำของ พนักงานบริษัทผู้นั้น ข้อตกลงในเรื่องค่าเสียหายที่ได้ทำกันไว้ จึงไม่มีผลผูกพันทั้งผู้ต้องเสียหายและ บริษัท

คำพิพากษาฎีกาที่ 3982/2524 โจทก์จำเลยตกลงกันว่า จำเลยยอมชำระเงินตาม เช็คพร้อมด้วยดอกเบี้ยให้แก่โจทก์โดยวิธีผ่อนชำระและโจทก์ยอมถอนคำร้องทุกข์ในคดีเรื่องนั้น ข้อตกลงเช่นนี้เข้าลักษณะเป็นสัญญาประนีประนอมยอมความ ซึ่งจะต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือ ลงลายมือชื่อฝ่ายที่ต้องรับผิดชอบจึงจะฟ้องร้องให้บังคับคดีได้ หากเป็นสัญญาอย่างหนึ่งซึ่งไม่ต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือ ฉะนั้น เมื่อโจทก์จำเลยมิได้ทำหลักฐานเป็นหนังสือกันไว้ และเอกสารหลักฐาน การถอนคำร้องทุกข์ก็มีแต่โจทก์ลงชื่อฝ่ายเดียวโจทก์จึงฟ้องจำเลยตามข้อตกลงดังกล่าวไม่ได้

3.1.2 ห้ามมิให้คู่ความที่ถูกฟ้องตามข้อพิพาทเดิมยกเอาการทำสัญญาประนีประนอม ยอมความที่มีได้ทำหลักฐานตาม มาตรา 851 ขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาล

คำพิพากษาฎีกาที่ 237/2504 การเช่าอสังหาริมทรัพย์ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 538 บัญญัติว่า ถ้าไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือลงลายมือชื่อฝ่ายที่ต้องรับผิดชอบจะฟ้องให้บังคับคดีไม่ได้นั้น มิได้หมายความว่าผู้ที่จะต้องเป็นโจทก์ฟ้องร้องอย่างเดียว แต่หมายรวมถึงการต่อสู้คดีด้วย เพราะการบังคับยอมทำได้ด้วยกันสองฝ่าย เมื่อไม่ปรากฏว่ามีเอกสารสัญญาเช่าต่อกันตามที่กฎหมายบังคับไว้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะอ้างการเช่าต่อกันหาได้ไม่

ผู้เช่าพร้อมที่จะทำสัญญาเช่าและลงชื่อในสัญญาในฐานะผู้เช่าแล้วแต่ผู้ให้เช่าไม่ได้ลงชื่อในฐานะเป็นผู้ให้เช่า เอกสารดังกล่าวยังไม่ใช้หลักฐานเป็นหนังสือตาม มาตรา 538 ผู้เช่าจะยกสิทธิแห่งการเช่านี้อ้างยันผู้ให้เช่าไม่ได้

คำพิพากษาฎีกาที่ 476/2508 การยอมความในคดีอาญา ความผิดต่อส่วนตัวนั้นแม้จะไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือ ก็มีผลทำให้สิทธินำคดีอาญามาฟ้องระงับไป ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 39 (2)

ส่วนทางแพ่งนั้น การประนีประนอมยอมความ ถ้าไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือ ก็ไม่อาจยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้ได้ และข้อที่อ้างว่าได้ชำระหนี้ตามสัญญาประนีประนอมยอมความครบถ้วนแล้วโดยไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือ ก็จะไม่ยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้ไม่ได้ เพราะการนำสืบพยานบุคคลในข้อนี้มีผลเป็นการยกสัญญาประนีประนอมยอมความขึ้นต่อสู้ด้วย

คำพิพากษาฎีกาที่ 2289/2531 จำเลยที่ 2 ตกลงทำสัญญาประนีประนอมยอมความกับฝ่ายโจทก์ว่าจะจ่ายค่าทำขวัญให้ในกรณีรถยนต์หางยาวรับจ้างของจำเลยที่ 2 ที่ 3 ที่ 4 จมลงทำให้มารดา พี่สาว และบุตรโจทก์ซึ่งโดยสารเรือมาด้วยจมน้ำตาย แต่ปรากฏว่าจำเลยที่ 2 ซึ่งเป็นฝ่ายที่ต้องรับผิดชอบไม่ได้ลงลายมือชื่อในเอกสารดังกล่าว ดังนั้น จำเลยจะอ้างเอาสัญญาประนีประนอมยอมความขึ้นเป็นข้อต่อสู้หาได้ไม่ โจทก์จึงมีอำนาจฟ้องจำเลยที่ 2 ที่ 3 ที่ 4 ให้รับผิดชอบในมูลละเมิด ซึ่งจำเลยที่ 1 ลูกจ้างได้ขับรถยนต์หางยาวไปในทางการที่จ้างได้

4. ผลของสัญญาประนีประนอมยอมความ

มาตรา 852 “ผลของสัญญาประนีประนอมยอมความนั้นยอมทำให้การเรียกร้องซึ่งแต่ละฝ่ายได้ยอมสละนั้นระงับสิ้นไป และทำให้แต่ละฝ่ายได้สิทธิตามที่แสดงในสัญญานั้นว่าเป็นของตน”

ผลของสัญญาประนีประนอมยอมความ ย่อมเป็นไปตาม มาตรา 852 นี้คือ ข้อพิพาทเดิมที่ได้เถียงกันนั้นระงับสิ้นไป คู่สัญญาได้สิทธิใหม่ที่ตกลงผ่อนผันให้แก่กันและกัน ข้อพิพาทเดิมไม่อาจยกขึ้นฟ้องร้องกันได้อีกแล้ว

คำพิพากษาฎีกาที่ 3872/2524 เมื่อได้ทำสัญญาประนีประนอมยอมความกันแล้วข้อพิพาทซึ่งได้ฟ้องร้องกันไว้ก่อนทำสัญญาย่อมระงับสิ้นไปด้วย เว้นแต่จะได้ระบุเป็นข้อยกเว้นไว้

เมื่อสัญญาประนีประนอมยอมความแต่ละข้อมีความสมบูรณ์เป็นเอกเทศต่างหากจากกัน มิได้เป็นเรื่องที่ทั้งสองฝ่ายจะต้องปฏิบัติตอบแทนกัน แม้ฝ่ายหนึ่งปฏิบัติผิดสัญญาข้อหนึ่ง ก็หาเป็นผลให้ข้อพิพาทซึ่งระงับสิ้นไปแล้วตามสัญญาอีกข้อหนึ่งยังไม่ระงับไปไม่

คำพิพากษาฎีกาที่ 1399/2526 จำเลยที่ 1 ขับรถชนของ ป. เสียหายจึงทำข้อตกลงค่าเสียหายในรายงานประจำวันเกี่ยวกับคดีมีความว่า ป. เรียกร้องให้จำเลยที่ 1 นำรถของ ป. ไปซ่อมแซมให้อยู่ในสภาพดี จำเลยที่ 1 ตกลงตามที่ ป. เรียกร้อง คู่กรณีตกลงกันได้ไม่ประสงค์จะฟ้องร้องกันในทางแพ่งและทางอาญาต่อกันอีกต่อไป ข้อตกลงดังกล่าวนี้เป็นสัญญาประนีประนอมยอมความมีผลให้มูลหนี้ละเมิดที่จำเลยที่ 1 ทำระงับสิ้นไป ดังนั้น จำเลยที่ 2 ผู้เป็นนายจ้างของจำเลยที่ 1 และจำเลยที่ 3 ผู้รับประกันภัยรถของจำเลยที่ 2 จึงพลอยหลุดพ้นความรับผิดชอบไปด้วย

คำพิพากษาฎีกาที่ 2573/2526 จำเลยยอมชดใช้ค่าเสียหายให้แก่ ป. เนื่องจากการกระทำละเมิดของลูกจ้างจำเลยเป็นการตกลงระงับข้อพิพาทซึ่งมีอยู่หรือจะมีขึ้นให้เสร็จไปด้วยต่างยอมผ่อนผันให้แก่กัน อันเป็นสัญญาประนีประนอมยอมความตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 850 ย่อมทำให้การเรียกร้องซึ่งแต่ละฝ่ายได้เรียกร้องนั้นระงับสิ้นไป และทำให้แต่ละฝ่ายได้สิทธิตามที่แสดงไว้ในสัญญาว่าเป็นของตนตาม มาตรา 852 สิทธิเรียกร้องของ ป. ในมูลหนี้ละเมิดจึงระงับสิ้นไปและได้สิทธิเรียกร้องใหม่ตามสัญญาประนีประนอมยอมความ

คำพิพากษาฎีกาที่ 2576/2531 คดีนี้ถึงที่สุดโดยศาลฎีกาพิพากษาให้จำเลยทั้งสี่แบ่งทรัพย์สินมรดกให้โจทก์จำนวน 9 ส่วนใน 21 ส่วน ในระหว่างบังคับคดี โจทก์ จำเลยทั้งสี่ได้ทำสัญญาประนีประนอมยอมความกันโดยศาลชั้นต้นรับรู้เป็นผู้ทำ ให้มีข้อตกลงกันไม่ให้บังคับคดีตามคำพิพากษาคดีนี้และให้ยุติคดีทุกคดีที่พิพากษาและจะยังอยู่ในระหว่างการพิจารณาของศาล และตกลงเกี่ยวกับทรัพย์สินกันใหม่ เมื่อโจทก์จำเลยทั้งสี่ได้ลงชื่อในสัญญาประนีประนอมยอมความดังกล่าวต่อหน้าศาลแล้วจึงเป็นสัญญาที่ใช้บังคับได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 850 โดยมีผลทำให้การเรียกร้องซึ่งแต่ละฝ่ายได้ยอมสละนั้นระงับสิ้นไป และทำให้แต่ละฝ่ายได้สิทธิตามที่แสดงไว้ในสัญญานั้นว่าเป็นของตน ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 852 การบังคับคดีนี้และมูลหนี้ตามคำพิพากษาศาลฎีกาจึงเป็นอันระงับสิ้นไป โจทก์จำเลยทั้งสี่จึงต้องปฏิบัติตามสัญญาประนีประนอมยอมความดังกล่าว เมื่อจำเลยผิดสัญญาดังกล่าว โจทก์หรือพนักงานพิทักษ์ทรัพย์สินของโจทก์ชอบที่จะไปว่ากล่าวเอาแก่จำเลยตามสิทธิที่เกิดขึ้นตามสัญญาประนีประนอมยอมความนั้นจะกลับมาขอให้ศาลออกหมายบังคับคดีตามคำพิพากษาซึ่งมูลหนี้ระงับไปแล้วหาได้ไม่

4.1 ถ้าผู้รับผิดชอบไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงนั้น อีกฝ่ายหนึ่งย่อมฟ้องบังคับให้ปฏิบัติตามข้อตกลงที่ทำสัญญาประนีประนอมยอมความได้ ถ้ามีหลักฐานตาม มาตรา 851

คำพิพากษาฎีกาที่ 1230/2499 โจทก์จำเลยพิพาทกันเรื่องกรรมสิทธิ์ที่ดินแล้วได้ทำหนังสือตกลงประนีประนอมกันต่อกรรมการอำเภอว่า จำเลยยอมให้โจทก์ 1,000 บาท และโจทก์ยอมให้ที่ดินพิพาทแก่จำเลยเป็นกรรมสิทธิ์ ดังนี้ เมื่อต่อมาจำเลยไม่ยอมให้เงินค่าที่ดินแก่โจทก์ โจทก์จะฟ้องให้ขับไล่จำเลยออกจากที่พิพาทไม่ได้ โจทก์มีสิทธิฟ้องให้ศาลบังคับจำเลยปฏิบัติตามสัญญาประนีประนอมยอมความเท่านั้น

คำพิพากษาฎีกาที่ 2364/2514 สัญญาต่างตอบแทนซึ่งเป็นสัญญาประนีประนอมยอมความนั้น จะต้องมียุทธฐานะเป็นหนังสือลงลายมือชื่อฝ่ายที่ต้องรับผิดชอบ จึงจะฟ้องร้องให้บังคับคดีตามสัญญา นั้นได้

คำพิพากษาฎีกาที่ 64/2528 สัญญาประนีประนอมยอมความมีข้อความว่า ส. ยินยอมชดใช้ค่าเสียหายโดยการซ่อมแซมรถให้ ว. ว. ไม่ติดใจดำเนินคดีแก่ ส. โดยมีจำเลยซึ่งเป็นเจ้าของรถและเป็นนายจ้าง ส. ตกลงยินยอมซ่อมแซมรถแล้ว ดังนี้ แม้จำเลยลงลายมือชื่อเป็นพยานให้สัญญาย่อมถือได้ว่าจำเลยยินยอมตกลงรับผิดชอบชดใช้ค่าเสียหายแก่ ว. ตมข้อความในสัญญาประนีประนอมยอมความนั้นด้วย

คำพิพากษาฎีกาที่ 3555/2528 โจทก์ทำตัวรถยนต์โดยสารของจำเลยหายต่อมาโจทก์ทำหนังสือยอมรับผิดชดใช้เงินเท่าราคาตัวที่หายไปแก่จำเลยโดยขอผ่อนชำระจนครบเมื่อโจทก์ซึ่งเป็นฝ่ายต้องรับผิดชอบในเงินค่าตัวที่หายได้ลงชื่อรับผิดชอบไว้ในหนังสือนั้นถูกต้อง หนังสือดังกล่าวเป็นหลักฐานแห่งสัญญาประนีประนอมยอมความตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 851 แล้ว

คำถามและแนวคำตอบเกี่ยวกับสัญญาประนีประนอมยอมความ

1. **คำถาม** นายดำขับรถยนต์ชนนายแดงบาดเจ็บสาหัสโดยประมาท ต้องรักษาพยาบาลเป็นเงิน 600,000 บาท นายดำแจ้งกับนายแดงว่ายินดีชดใช้ค่ารักษาพยาบาลให้ 50,000 บาท โดยนายแดงต้องไม่ดำเนินคดีอาญากับนายดำ โดยชำระให้ก่อน 20,000 บาท ส่วนที่เหลือจะชำระให้ภายใน 1 เดือน นายแดงตกลงด้วย จึงได้ทำสัญญาเป็นหนังสือลงลายมือชื่อทั้งสองฝ่ายไว้เป็นหลักฐานเมื่อถึงกำหนดชำระเงินที่เหลือ นายแดงได้ทวงถามนายดำกลับไม่ยอมชำระ นายแดงจึงนำคดีขึ้นฟ้องร้องยังศาลขอให้ศาลบังคับนายดำชำระเงิน 30,000 บาท ตามสัญญา นายดำให้การต่อสู้ว่าหนี้เงินดังกล่าวเกิดจากสัญญาที่เจตนาที่มุ่งจะระงับคดีอาญาแผ่นดิน มีวัตถุประสงค์ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน เป็นโมฆะ บังคับกันไม่ได้ ถ้าท่านเป็นศาลจะวินิจฉัยคดีอย่างไร

แนวคำตอบ ข้อตกลงระหว่างนายดำกับนายแดง เป็นสัญญาประนีประนอมยอมความตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 850 และมีลักษณะเป็นสัญญาต่างตอบแทน คือ นายดำมีหน้าที่ชดใช้ค่าเสียหายอันได้แก่ค่ารักษาพยาบาลให้นายแดง และนายแดงมีหน้าที่ไม่เอาผิดนายดำในคดีอาญา ซึ่งหมายถึงนายแดงจะต้องไม่ไปแจ้งความดำเนินคดีอาญากับนายดำในข้อหาขับรถชนนายแดงบาดเจ็บสาหัสโดยประมาท อันเป็นคดีอาญาที่ยอมความกันไม่ได้ หรือคดีอาญาแผ่นดินกับนายดำเป็นการตอบแทน ซึ่งวัตถุประสงค์ของสัญญาดังกล่าวมีผลเท่ากับตกลงให้ระงับคดีอาญาแผ่นดินจึงเป็นการขัดขวางต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน สัญญาจึงเป็นโมฆะ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 113 ไม่อาจบังคับกันได้ ศาลจึงต้องพิพากษายกฟ้องของนายแดงไป

2. **คำถาม** นายเหลืองกับนายขาววิวาทกันเรื่องกรรมสิทธิ์ที่ดินว่าเป็นของใครโดยนายเหลืองเป็นผู้ครอบครองอยู่ ต่อมาทั้งสองฝ่ายได้ตกลงกันที่อำเภอว่า นายเหลืองยอมจ่ายเงินให้นายขาว 5,000 บาท และนายขาวยอมยกที่ดินให้กับนายเหลืองเป็นกรรมสิทธิ์ต่อไป เพื่อยุติข้อพิพาทและมีการลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐานทั้งสองฝ่าย ต่อมานายเหลืองไม่ยอมชำระเงินให้กับนายขาว และคงอยู่ในที่ดินนั้นต่อมา นายขาวต้องการขับไล่นายเหลืองออกจากที่ดิน นายขาวจึงมาปรึกษาท่านว่าจะดำเนินการอย่างไรกับนายเหลืองได้บ้าง ให้ตอบคำปรึกษาแก่นายขาว โดยยกหลักกฎหมายประกอบ

แนวคำตอบ กรณีตามปัญหา ข้อตกลงดังกล่าวเป็นสัญญาประนีประนอมยอมความหรือไม่ การที่นายเหลืองกับนายขาววิวาทได้เถียงกันว่ากรรมสิทธิ์ที่ดินแปลงดังกล่าวเป็นของผู้ใด เมื่อมีการตกลงกันที่อำเภอว่านายเหลืองยอมจ่ายเงินให้นายขาว 5,000 บาท เพื่อแลกกับการได้กรรมสิทธิ์ที่ดินแปลงนั้น เพื่อยุติข้อพิพาท และนายขาวก็ตกลงด้วย ถือว่า นายขาวกับนายเหลืองต่างยอมผ่อนผันข้อพิพาทให้แก่กันแล้ว ข้อตกลงดังกล่าวจึงเป็นสัญญาประนีประนอมยอมความ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 850 มีผลทำให้ข้อโต้เถียงหรือข้อพิพาทเรื่องกรรมสิทธิ์ที่ดินเป็นอันยุติไป นายเหลืองได้กรรมสิทธิ์ที่ดินเป็นของตน นายขาวได้รับเงินเป็นการตอบแทน ตามมาตรา 852 ที่บัญญัติว่า “ผลของสัญญาประนีประนอมยอมความย่อมทำให้การเรียกร้องซึ่งแต่ละฝ่ายได้ยอมสละนั้นระงับสิ้นไปและทำให้แต่ละฝ่ายได้สิทธิตามที่แสดงในสัญญานั้นเป็นของตน” นายขาวจึงฟ้องขับไล่ นายเหลืองออกจากที่ดินแปลงดังกล่าวไม่ได้แล้ว เพราะว่าที่ดินเป็นของนายเหลืองแล้ว ตามผลของสัญญาประนีประนอมยอมความ อย่างไรก็ตาม เมื่อไม่ปรากฏว่ามีการยกเลิกเพิกถอนสัญญาประนีประนอมยอมความกันแล้ว สัญญายังคงสมบูรณ์และสัญญาดังกล่าวมีการทำหลักฐานเป็นหนังสือลงลายมือชื่อทั้งสองฝ่ายไว้ด้วย จึงเป็นกรณีที่มีหลักฐานเป็นหนังสือลงลายมือชื่อฝ่ายผู้ต้องรับผิดชอบตามสัญญาใช้เป็นหลักฐานฟ้องให้บังคับคดีได้ นายขาวจึงมีสิทธิฟ้องต่อศาลขอให้ศาลบังคับนายเหลืองชำระเงิน 50,000 บาท ตามสิทธิที่นายขาวมีอยู่ตามสัญญาประนีประนอมยอมความนั้น

นายขาวฟ้องขับไล่ นายเหลืองออกจากที่ดินไม่ได้

นายขาวมีสิทธิฟ้องบังคับให้นายเหลืองชำระเงิน 50,000 บาทได้

3. **คำถาม** นายสมชัยลูกจ้างขับรถของนายพิสิษฐ์ขับรถชนรถของนายวิศัลย์เสียหายต้องซ่อมเป็นเงิน 1 หมื่นบาท นายสมชัยและนายวิศัลย์ได้ทำสัญญาประนีประนอมยอมความกันบนสถานีตำรวจ ดังปรากฏจากรายงานประจำวันเกี่ยวกับคดีความว่า นายสมชัยยินยอมชดเชยค่าเสียหาย โดยการซ่อมแซมรถให้นายวิศัลย์และนายวิศัลย์ไม่ติดใจดำเนินคดีกับนายสมชัยแต่อย่างใด โดยมีนายพิสิษฐ์เจ้าของรถ และเป็นนายจ้างของนายสมชัย เป็นผู้ตกลงยินยอมซ่อมรถของนายวิศัลย์แล้ว โดยคู่กรณีลงชื่อไว้ทั้งสองฝ่ายและมีนายพิสิษฐ์ลงชื่อไว้ในหนังสือนั้นโดยเป็นพยานด้วยต่อมานายวิศัลย์เรียกร้องให้นายพิสิษฐ์นำรถยนต์ไปซ่อมแซมนายพิสิษฐ์กลับไม่ยอมทำตาม นายวิศัลย์จึงนำคดีขึ้นฟ้องร้องยังศาล อ้างว่านายพิสิษฐ์ได้ทำสัญญาประนีประนอมยอมความกับตนแล้วไม่ยอมรับผิดชอบ โดยอ้างรายงานประจำวันเกี่ยวกับคดีดังกล่าวเป็นพยานหลักฐาน นายพิสิษฐ์ให้การต่อสู้ว่าตนเป็นพยานรับรองการทำหนังสือ

สื่อเท่านั้น ไม่ใช่ผู้ต้องรับผิดชอบตามสัญญาแต่อย่างใด ขอให้ศาลยกฟ้อง

แนวคำตอบ ตามปัญหาข้อตกลงระหว่างนายสมชัยกับนายวิศัลย์ เป็นสัญญาประนีประนอมยอมความ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 850 และมีการลงลายมือชื่อทั้ง 2 ฝ่าย ไว้เรียบร้อยแล้ว ดังนั้นการที่นายวิศัลย์ใช้บันทึกประจำวันเกี่ยวกับคดี มาเป็นหลักฐานฟ้องบังคับให้นายพิสิษฐ์นายจ้างให้รับผิดชอบตามสัญญานั้นจะกระทำได้อหรือไม่ ตามข้อเท็จจริง นายพิสิษฐ์เป็นนายจ้างของนายสมชัยจึงต้องรับผิดชอบในมูลละเมิดที่ลูกจ้างได้กระทำไปตามการที่จ้างตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 425 ที่บัญญัติว่า “นายจ้างต้องร่วมกันรับผิดชอบกับลูกจ้างในผลแห่งละเมิด ซึ่งลูกจ้างได้กระทำไปในทางการที่จ้างนั้น” ดังนั้น นายพิสิษฐ์จึงมีข้อพิพาทกับนายวิศัลย์ด้วย เมื่อนายวิศัลย์และนายสมชัยตกลงกันบนสถานีตำรวจ และในที่สุดตกลงกันได้จนมีการทำบันทึกไว้ และลงชื่อทั้งสองฝ่ายไว้แล้ว โดยนายพิสิษฐ์ได้ลงลายมือชื่อเป็นพยาน เมื่อพิจารณาจากข้อความที่ปรากฏในบันทึก มีข้อความว่า นายสมชัยยินยอมชดใช้ค่าเสียหายโดยการซ่อมแซมรถให้นายวิศัลย์ นายวิศัลย์ไม่ติดใจดำเนินคดีกับนายสมชัยแต่อย่างใด โดยมีนายพิสิษฐ์เจ้าของรถและเป็นนายจ้างของนายสมชัย เป็นผู้ตกลงยินยอมซ่อมรถของนายวิศัลย์แล้ว ดังนี้ แม้นายพิสิษฐ์จะลงชื่อเป็นพยานในสัญญายอมถือว่านายพิสิษฐ์ยินยอมตกลงรับผิดชอบชดใช้ค่าเสียหายรถยนต์แก่นายวิศัลย์ตามข้อความในสัญญาประนีประนอมยอมความนั้นด้วยถึงถือว่านายพิสิษฐ์และนายวิศัลย์ได้ทำความตกลงกันเป็นสัญญาประนีประนอมยอมความ ที่มีลายมือชื่อผู้ต้องรับผิดชอบตามสัญญา จึงใช้หนังสือดังกล่าวเป็นหลักฐานในการฟ้องบังคับคดีได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 851 ที่บัญญัติว่า “อันสัญญาประนีประนอมยอมความนั้น ถ้ามิได้มีหลักฐานเป็นหนังสืออย่างใดอย่างหนึ่งลงลายมือชื่อฝ่ายที่ต้องรับผิดชอบหรือลายมือชื่อตัวแทนของฝ่ายนั้นเป็นสำคัญ ท่านว่าจะฟ้องให้บังคับคดีหาได้ไม่”

ดังนั้น ศาลจึงต้องพิพากษาให้นายพิสิษฐ์จัดการซ่อมรถให้แก่นายวิศัลย์ให้เรียบร้อยตามข้อตกลง (ตามนัยคำพิพากษาฎีกาที่ 64/2528)

4. คำถาม นายวัฒนากู้เงินจากนายมนัส 50,000 บาท แล้วออกเช็คลงวันที่ล่วงหน้า มอบให้แก่นายมนัสไว้ เมื่อเช็คถึงกำหนดนายมนัสนำเช็คไปขึ้นเงินจากธนาคาร แต่ธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงิน นายมนัสจึงไปแจ้งความร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนให้ดำเนินคดีอาญากับนายวัฒนา ระหว่างนั้นนายวัฒนาขอร้องให้นายมนัสให้ถอนคำร้องทุกข์แล้ว จะชำระเงินตามเช็คพร้อมดอกเบี้ยให้นายมนัส โดยผ่อนชำระเดือนละ 2,000 บาท นายมนัสจึงไปแจ้งกับพนักงาน

งานสอบสวนและขอถอนคำร้องทุกข์ พนักงานสอบสวนได้บันทึกไว้เป็นหลักฐานให้นายมนัส
ลงชื่อไว้ ต่อมานายวัฒนาไม่ยอมชำระเงินตามข้อตกลง นายมนัสจึงฟ้องให้นายวัฒนาชำระหนี้
ตามข้อตกลงที่ทำไว้ โดยใช้หลักฐานการถอนคำร้องทุกข์ในคดีอาญาเป็นหลักฐาน นายวัฒนา
ให้การต่อสู้ว่าสัญญาประนีประนอมยอมความนั้น ตนมิได้ลงชื่อไว้ ฟ้องบังคับให้ตนรับผิด
ตามสัญญาไม่ได้

แนวคำตอบ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 850 บัญญัติว่า “อันว่าประนีประนอม
ยอมความนั้น คือสัญญาซึ่งผู้เป็นคู่สัญญาทั้งสองฝ่ายระงับข้อพิพาทอันใดอันหนึ่ง ซึ่งมีอยู่จะมีขึ้นนั้น
ให้เสร็จไปด้วยต่างยอมผ่อนผันให้กันและกัน”

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 851 บัญญัติว่า “อันสัญญาประนี
ประนอมยอมความนั้น ถ้ามิได้มีหลักฐานเป็นหนังสืออย่างใดอย่างหนึ่งลงลายมือชื่อฝ่ายที่ต้องรับผิด
หรือลายมือชื่อตัวแทนของฝ่ายนั้นเป็นสำคัญ ท่านว่าจะฟ้องร้องให้บังคับคดีหาได้ไม่”

ตามปัญหา ข้อตกลงระหว่างนายวัฒนา กับนายมนัสนั้น เป็นสัญญาประนีประนอม
ยอมความ เพราะเป็นการระงับข้อพิพาทที่มีอยู่ให้เสร็จไปด้วยต่างยอมผ่อนผันให้แก่กัน โดย
นายวัฒนายอมชำระเงินตามเช็คโดยวิธีผ่อนชำระ เดือนละ 2,000 บาท นายมนัสยอมตกลง
ตามนั้นและยอมถอนคำร้องทุกข์ในคดีอาญาให้ข้อตกลงเช่นนี้จึงเข้าลักษณะเป็นสัญญาประนี
ประนอมยอมความ ตามมาตรา 850 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งต้องมีหลักฐาน
เป็นหนังสือลงลายมือชื่อฝ่ายที่ต้องรับผิดหรือตัวแทนของฝ่ายนั้นเป็นสำคัญ จึงจะฟ้องบังคับ
คดีไม่ได้ ฉะนั้นเมื่อข้อเท็จจริงได้ความว่า นายมนัสและนายวัฒนาไม่ได้ทำหลักฐานเป็นหนังสือ
กันไว้ และหลักฐานการร้องทุกข์นายมนัสลงชื่อไว้ฝ่ายเดียว นายมนัสจึงฟ้องนายวัฒนา
ให้รับผิดตามข้อตกลงดังกล่าวไม่ได้

พิพากษายกฟ้องของนายมนัส (ตามนัยคำพิพากษาฎีกาที่ 3982/2524)